

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 255a/2021 privind controlul constituționalității articolelor I și II din Legea nr. 222 din 4 decembrie 2020 pentru modificarea articolului 32 din Legea nr. 544 din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului

*(vârsta de pensionare și vechimea în muncă a judecătorilor
care ies la pensie începând cu 1 iulie 2021 [nr. 2])*

CHIȘINĂU

6 septembrie 2022

Curtea Constituțională, judecând în componența:

dnei Liuba ȘOVA, *președinte de ședință*,
dlui Nicolae ROȘCA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dlui Vasili Oprea, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 15 noiembrie 2021,
Examinând preliminar sesizarea menționată,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 6 septembrie 2022, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea depusă la Curtea Constituțională la 15 noiembrie 2021 pe baza articolelor 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, 25 lit. d¹) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și 38 alin. (1) lit. d¹) din Codul jurisdicției constituționale, de către Consiliul Superior al Magistraturii.

2. Consiliul Superior al Magistraturii îi solicită Curții Constituționale să exercite controlul constituționalității articolelor I și II din Legea nr. 222 din 4 decembrie 2020 pentru modificarea articolului 32 din Legea nr. 544 din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului. Având în vedere faptul că Legea contestată de către autorul sesizării face parte din legi de modificare a unor acte normative, iar dispozițiile de modificare sunt incluse, din data intrării lor în vigoare (în acest caz 1 iulie 2021), în actele de bază, Curtea va opera cu prevederile actului de bază, *i.e.* Legea nr. 544 din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului.

ÎN FAPT

3. La 4 decembrie 2020, Parlamentul a adoptat Legea nr. 222 pentru modificarea articolului 32 din Legea nr. 544 din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului.

4. La 21 decembrie 2020, prin Decretul Președintelui Republicii Moldova nr. 1919, a fost promulgată Legea nr. 222 din 4 decembrie 2020 pentru modificarea articolului 32 din Legea nr. 544 din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului. Legea în discuție a fost publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 360-371 din 21 decembrie 2020 și a intrat în vigoare la 1 iulie 2021.

A. Legislația pertinentă

5. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 1
Statul Republica Moldova

„[...]”

„(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.”

Articolul 4
Drepturile și libertățile omului

„(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.”

Articolul 6
Separația și colaborarea puterilor

„În Republica Moldova puterea legislativă, executivă și judecătorească sunt separate și colaborează în exercitarea prerogativelor ce le revin, potrivit prevederilor Constituției.”

Articolul 7
Constituția, Lege Supremă

„Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.”

Articolul 16
Egalitatea

„(1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.”

Articolul 23
Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„[...]”

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 116
Statutul judecătorilor

„(1) Judecătorii instanțelor judecătorești sunt independenți, imparțiali și inamovibili, potrivit legii.

[...]

(7) Funcția de judecător este incompatibilă cu exercitarea oricărei alte funcții retribuite, cu excepția activității didactice și științifice.”

6. Prevederile relevante ale Legii nr. 544 din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului sunt următoarele:

Articolul 32
Asigurarea cu pensie

„(1) Judecătorul care a atins vârsta prevăzută la alin. (2) și confirmă vechimea în muncă generală și vechimea în muncă în funcția de judecător prevăzute la alin. (3) are dreptul la pensie pentru vechime în muncă în mărime de 55% din salariul său mediu lunar, care, pentru fiecare an complet de muncă peste vechimea de muncă generală prevăzută la alin.(3), se mărește cu 3%, dar în total nu mai mult de 80% din salariul său mediu lunar.

(2) Începând cu 1 iulie 2021, pentru judecători se stabilește vârsta de pensionare de 50 de ani și 6 luni, atât pentru bărbați, cât și pentru femei. În fiecare an ulterior, vârsta de pensionare se majorează conform eșalonării prevăzute în tabelul nr. 1, până la atingerea vârstei de 63 de ani.

Tabelul nr. 1

De la 1 iulie	Vârsta de pensionare pentru judecători
2021	50 ani 6 luni
2022	51 ani
2023	51 ani 6 luni
2024	52 ani
2025	52 ani 6 luni
2026	53 ani
2027	53 ani 6 luni
2028	54 ani
2029	54 ani 6 luni
2030	55 ani
2031	55 ani 6 luni
2032	56 ani
2033	56 ani 6 luni
2034	57 ani
2035	57 ani 6 luni
2036	58 ani
2037	58 ani 6 luni
2038	59 ani
2039	59 ani 6 luni
2040	60 ani
2041	60 ani 6 luni
2042	61 ani
2043	61 ani 6 luni
2044	62 ani
2045	62 ani 6 luni

DECIZIE DE INADMISSIBILITATE A SESIZĂRII NR. 255A/2021

2046	63 ani
------	--------

(3) Începând cu 1 iulie 2021, pentru judecători se stabilește vechimea în muncă generală de cel puțin 20 de ani și 6 luni și vechimea în muncă în funcția de judecător de cel puțin 13 ani, necesare pentru obținerea dreptului la pensie. În fiecare an ulterior, vechimea în muncă generală și vechimea în muncă în funcția de judecător se majorează cu 6 luni, până la atingerea vechimii în muncă generale de 34 de ani și a vechimii în muncă în funcția de judecător de 15 ani, conform eșalonării prevăzute în tabelul nr.2.

Tabelul nr.2

De la 1 iulie	Vechimea în munca generală	Vechimea în muncă în funcția de judecător
2021	20 ani 6 luni	13 ani
2022	21 ani	13 ani și 6 luni
2023	21 ani 6 luni	14 ani
2024	22 ani	14 ani și 6 luni
2025	22 ani 6 luni	15 ani
2026	23 ani	
2027	23 ani 6 luni	
2028	24 ani	
2029	24 ani 6 luni	
2030	25 ani	
2031	25 ani 6 luni	
2032	26 ani	
2033	26 ani 6 luni	
2034	27 ani	
2035	27 ani 6 luni	
2036	28 ani	
2037	28 ani 6 luni	
2038	29 ani	
2039	29 ani 6 luni	
2040	30 ani	
2041	30 ani 6 luni	
2042	31 ani	
2043	31 ani 6 luni	
2044	32 ani	
2045	32 ani 6 luni	
2046	33 ani	
2047	33 ani și 6 luni	
2048	34 ani	

(4) Prevederile alin. (1)–(3) se aplică și judecătorilor care au activat în instanțele internaționale, luându-se în calcul salariul mediu lunar al judecătorului Curții Supreme de Justiție.

(5) Pensia pentru vechime în muncă stabilită în condițiile alin. (1)–(3) se calculează și se plătește doar judecătorilor demisionați și judecătorilor eliberați din funcție în legătură cu atingerea plafonului de vârstă.

(6) În cazul în care judecătorul demisionat este numit în funcția de judecător, plata pensiei se suspendă.

(7) La calcularea pensiei, în vechimea în muncă generală se includ perioadele prevăzute la art. 5 și art. 50 din Legea nr.156/1998 privind sistemul public de pensii.

(8) Pensiile stabilite conform prezentei legi se indexează în condițiile art. 13 din Legea nr. 156/1998 privind sistemul public de pensii.

[Articolul 32 în redactarea Legii nr.222 din 4 decembrie 2020, în vigoare din 1 iulie 2021]

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului sesizării

7. Consiliul Superior al Magistraturii susține că Legea nr. 222 din 4 decembrie 2020 privează judecătorii de o componentă esențială a securității financiare, garantată pe baza principiului independenței justiției. De altfel, remunerația judecătorului, în care intră orice mijloc de asigurare materială sau socială, reprezintă una dintre garanțiile independenței sale. Principiul independenței judecătorilor presupune asigurarea securității lor financiare, care implică dreptul la pensie în condiții preferențiale. Consiliul susține că dispozițiile constituționale care garantează independența judecătorilor îi impun Parlamentului obligația de a stabili condiții preferențiale de ieșire la pensie pentru judecători. Totodată, valoarea pensiei trebuie stabilită la un nivel care să compenseze efortul și responsabilitățile judecătorului și să fie pe măsura statutului și funcțiilor pe care acesta le exercită.

8. Consiliul precizează că măsurile contestate prin prezenta sesizare sunt similare măsurilor declarate neconstituționale de Curtea Constituțională prin Hotărârile sale nr. 27 din 20 decembrie 2011 și nr. 25 din 27 iulie 2017. De altfel, prevederile examinate și declarate neconstituționale în aceste hotărâri prevedeau majorarea vârstei de pensionare și a stagiului de cotizare. Astfel, având în vedere că Legea nr. 222 din 4 decembrie 2020 conține prevederi similare celor declarate neconstituționale de Curte în Hotărârile menționate, Consiliul susține neconstituționalitatea Legii nr. 222 din 4 decembrie 2020.

9. Cu privire la principiul egalității, Consiliul precizează că respectarea sa presupune acordarea acelorași avantaje tuturor persoanelor care se află în situații similare, cu excepția cazului în care se demonstrează că tratamentul diferențiat este justificat în mod obiectiv și rezonabil. În acest sens, analizând prevederile articolului 32 din Legea nr. 544 din 20 iulie 1995, Consiliul pretinde existența unui tratament diferențiat nejustificat față de judecători, în raport cu ceilalți titulari ai dreptului la pensie pentru limită de vârstă. Consiliul susține că judecătorii sunt dezavantajați în raport cu ceilalți beneficiari de pensii pentru limită de vârstă, având ca element de comparație riscurile profesiei de judecător, stresul zilnic ș.a.

10. Consiliul susține că articolul 32 alin. (3) din Lege, care prevede că în fiecare an ulterior, vechimea în muncă generală și vechimea în muncă în funcția de judecător se majorează cu 6 luni, până la atingerea vechimii în muncă generale de 34 de ani și a vechimii în muncă în funcția de judecător de 15 ani, este ambiguu și neclar, lăsând loc interpretărilor, nefiind cert dacă dreptul la pensie se stabilește în condițiile în care un judecător are vechimea în muncă în condiții generale de 34 de ani și 15 ani vechime în funcția de judecător sau 34 de ani vechimea în muncă în condiții generale, dintre care 15 ani în funcția de judecător.

11. În acest context, Consiliul susține încălcarea articolelor 1 alin. (3), 4, 6, 7, 16, 23 alin. (2) și 116 alineatele (1) și (7) din Constituție.

B. Aprecierea Curții

12. Examinând admisibilitatea sesizării, Curtea constată următoarele.

13. Potrivit articolelor 25 lit. d¹) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și 38 alin. (1) lit. d¹) din Codul jurisdicției constituționale, Consiliul Superior al Magistraturii posedă prerogativa sesizării Curții Constituționale.

14. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Legea nr. 544 din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului, ține de competența Curții Constituționale.

15. Curtea observă că articolul 32 din Legea nr. 544 din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului, în redactarea Legii nr. 222 din 4 decembrie 2020, a făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate, fiind pronunțată Decizia de inadmisibilitate nr. 140 din 16 septembrie 2021. De principiu, această situație nu reprezintă un impediment pentru a solicita controlul de constituționalitate al unor prevederi din perspectiva altor critici de neconstituționalitate. Astfel, Curtea trebuie să verifice dacă sesizarea conține argumente noi sau dacă există circumstanțe de ordin general care să justifice o altă soluție privind admisibilitatea (DCC nr. 131 din 19 noiembrie 2020, § 20; DCC nr. 189 din 21 decembrie 2021, § 20).

16. Curtea observă că argumentele noi ale autorului sesizării se referă la faptul că prevederile contestate încalcă articolele 4 [*drepturile și libertățile omului*], 7 [*Constituția, Lege Supremă*], 16 [*egalitatea*] și 23 alin. (2) [*calitatea legii*] din Constituție. Totodată, în partea ce ține de aplicabilitatea articolului 116 alin. (1) din Constituție, Curtea observă că autorul sesizării a formulat argumente de neconstituționalitate care nu au fost examinate în Decizia nr. 140 din 16 septembrie 2021. Referitor la argumentele autorului sesizării care pretind incidența articolelor 1 alin. (3) [*preeminența dreptului*], 6 [*principiul separației și colaborării puterilor*] și 116 alin. (7) [*statutul judecătorilor*] din Constituție, Curtea reține că considerentele din Decizia sa nr. 140 din 16 septembrie 2021 sunt aplicabile, *mutatis mutandis*, în acest caz.

17. În jurisprudența sa, Curtea a reținut că articolele 4 și 7 din Constituție comportă un caracter general și reprezintă imperative care stau la baza

oricăror reglementări. Aceste norme nu pot fi invocate de sine stătător, ci numai în coroborare cu o altă prevedere din Constituție, care trebuie să fie aplicabilă (HCC nr. 8 din 11 martie 2021, § 32; DCC nr. 23 din 22 februarie 2022, § 13; DCC nr. 56 din 19 aprilie 2022, § 25).

18. Referitor la incidența articolului 16 din Constituție, Curtea subliniază că această normă nu poate fi invocată de sine stătător. Pentru a fi incidentă, autorul sesizării trebuie să demonstreze existența unor ingerințe în drepturile fundamentale garantate de Constituție. Abia în cadrul analizei caracterului justificat al ingerinței, Curtea poate aplica prevederile acestui articol (DCC nr. 22 din 16 februarie 2021, § 23; DCC nr. 54 din 13 aprilie 2021, § 26).

19. Curtea reiterează că articolul 23 din Constituție, care implică adoptarea de către Parlament a unor legi accesibile, clare și previzibile, nu are o aplicabilitate de sine stătătoare. În jurisprudența sa, Curtea a menționat că testul calității legii se efectuează prin raportare la un drept fundamental (DCC nr. 52 din 8 aprilie 2021, § 17; DCC nr. 71 din 26 mai 2022, § 19). În acest sens, Curtea reține că autorul sesizării nu a pretins încălcarea vreunui drept fundamental garantat de Constituție. Din acest motiv, Curtea conchide că capetele sesizării care pretind incidența articolelor 16 și 23 alin. (2) din Constituție sunt inadmisibile.

20. Cu privire la argumentele care pretind încălcarea articolului 116 alin. (1) din Constituție, Curtea reține următoarele. În sesizare, autorul a susținut că prevederile atacate în această cauză au același conținut ca normele care au fost declarate neconstituționale de Curte prin Hotărârile sale nr. 27 din 20 decembrie 2011 și nr. 25 din 27 iulie 2017. În acest sens, Curtea observă că în Hotărârile citate ea a declarat neconstituționale mai multe amendamente care vizau, *inter alia*, condițiile de stabilire a pensiei judecătorului. Totuși, Hotărârea nr. 25 din 27 iulie 2017 a avut ca obiect de examinare asimilarea pensiei judecătorilor pensiei pentru limită de vârstă, în condițiile Legii nr. 156 din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii. În prezentul caz, Curtea observă că Legea nr. 222 din 4 decembrie 2020 nu modifică caracterul special al pensiei judecătorilor (a se vedea, în special, DCC nr. 140 din 16 septembrie 2021, §§ 37-40). Prin urmare, Curtea respinge ca nefondat acest argument din sesizare.

21. În Hotărârea nr. 27 din 20 decembrie 2011, Curtea a declarat, *inter alia*, neconstituționale punctele 7 și 9 ale articolului III din Legea nr. 56 din 9 iunie 2011 (pct. 1 din dispozitiv). Aceste norme modificau vârsta de pensionare, vechimea în muncă generală și vechimea în muncă în funcția de judecător, stabilind o creștere treptată a acestora. La paragrafele 104-107 din Hotărârea menționată, Curtea a reținut încălcarea principiului independenței justiției, garantat de articolul 116 din Constituție, pentru că la data adoptării legii nu s-a stabilit existența unei crize economice care ar fi justificat adoptarea măsurilor contestate.

22. În acest sens, Curtea constată că și articolul 32 din Legea nr. 544 din 20 iulie 1995, în redactarea Legii nr. 222 din 4 decembrie 2020, modifică vârsta de pensionare, vechimea în muncă generală și vechimea în muncă în funcția de judecător, stabilind o creștere treptată a acestora. Curtea observă

că reforma vârstei de pensionare și a vechimii în muncă a judecătorilor face parte dintr-o serie de măsuri orientate spre majorarea vârstei generale de pensionare și a stagiului de cotizare necesar pentru stabilirea dreptului la pensie [a se vedea articolele 41 alin. (1) și 42 alin. (1) din Legea nr. 156 din 14 octombrie 1998].

23. Curtea reține că această modificare nu este arbitrară sau greșită în mod manifest, încadrându-se în marja discreționară recunoscută legislatorului în domeniul protecției sociale (a se vedea, *mutatis mutandis*, HCC nr. 29 din 22 noiembrie 2018, § 55; HCC nr. 30 din 23 septembrie 2021, § 71). Deși cerințele vârstei de pensionare, a vechimii în muncă generale și a vechimii în muncă în funcția de judecător lasă loc de discuții cu privire la cea mai bună soluție, nu ține de competența Curții să decidă în această materie (a se vedea, *mutatis mutandis*, DCC nr. 175 din 23 noiembrie 2021, § 25).

24. Prin urmare, pe baza celor menționate *supra*, Curtea constată că sesizarea privind controlul constituționalității este inadmisibilă și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) lit. a), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind controlul constituționalității prevederilor articolului 32 din Legea nr. 544 din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului (în redactarea Legii nr. 222 din 4 decembrie 2020), depusă de Consiliul Superior al Magistraturii.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte de ședință

Liuba ȘOVA

Chișinău, 6 septembrie 2022
DCC nr. 108
Dosarul nr. 255a/2021